

Projekt SAM

Förslag till ett projekt för att främja psykisk hälsa hos barn och unga, nya metoder och nytt arbetssätt för varaktig förändring och med jämlik hälsa.

Bakgrund

Folkhälsocentrum på Norrbottens läns landsting(NLL) driver under tiden 2014-08-01 till 2017-07-31 ett projekt tillsammans med Boden och Haparanda kommuner. Pilotprojektet SAM (Samverka Agera Motivera) har genom ett medskapande angreppssätt lyckats få till stånd samarbete mellan olika aktörer för barn och unga, från graviditet till genomgången gymnasium. Bakgrunden till att projektet startade var att NLL sedan 2006 genomfört årliga mätningar för skolbarns hälsa och levnadsvanor. Rapporteringarna har genomgående visat på en utveckling som är oroande, framförallt när det gäller flickors psykiska välmående. Flickor mår psykisk sämre för varje år, från årskurs 4 fram till gymnasiet. Den ökande psykiska ohälsan och de ökande självmordstalen, särskilt bland unga, ledde till att landstinget tillsatte ett tre årigt projekt för att i två kommuner testa nya metoder och arbetssätt med syfte att främja ungas psykiska hälsa. Ett antal evidensbaserade metoder och åtgärder har implementerats och enligt den halvtidsrapport som kom 14 mars 2016 har resultatet visat på att förbättrad psykisk hälsa, till skillnad från resten av Norrbottens län minskar den psykiska ohälsan i Pilotkommunerna. De metoder som arbetats fram löper genom mödra- och barnhälsovården, vidare till grundskolan och upp till gymnasienivå.

Projektet grund är att arbeta med fokus på tidiga, generella och förebyggande insatser. Arbetet är inte på individ- och indikerad nivå. Målgruppen är barn och unga upp till 20 år och kommunerna har sett samordning och samverkan som viktiga medel för att nå mål och samla aktörer från olika förvaltningar, kommuner och landsting. Projektet har stärkt samsyn och det gemensamma behovet av förebyggande insatser samt stöd för kommunernas arbete med att främja och stärka arbetet med ungas psykiska hälsa.

Pilotprojektet SAM planerar en slutkonferens i december 2016 för att sammanställa resultatet från arbetet i pilotkommunerna. Därefter planeras avslutande halvår till att sprida resultatet i övriga länet.

Piteå kommun har under projekttiden fått ta del av projektet genom att ett antal grundskolekuratorer har fått utbildning i programmet YAM (Youth Aware Of Mental Health). YAM har enligt SBU, Statens beredning för medicinsk och social utvärdering, god evidens för att förebygga självmord och självskaðebeteende samt förebygga senare psykisk ohälsa.

NLL har planerat att de insatser som visat goda resultat inom projektet SAM permanentas i pilotkommunerna och sprids initialt till ytterligare två, ev tre kommuner i länet. Piteå kommun är tillfrågad att vara en av kommunerna. NLL har redan planerat att arbetet med skolprogrammet YAM stärks upp genom att försöket i Piteå breddas så att Piteå kan utgöra Pilotkommun för YAM i resten av länet.

Projektet

Genom att samarbeta med NLL vill Piteå kommun genomföra ett projekt under 2 år för att arbeta evidensbaserat primärpreventivt under barnets hela uppväxt från mammas mage till 20 år. I projektet ingår utbildning, samverkan och implementering av metoder.

De metoder som pilotkommunerna och landstinget sett exempel på evidens och resultat är bla:

- ICDP, Vägledande samspel är ett hälsofrämjande program som uppmärksammar det positiva samspelets avgörande betydelse.
- Föräldrastöd ABC i förskola/skola.
- YAM i högstadiet
- ACT i gymnasiet. ACT är en förkortning för Acceptance and Commitment Therapy, som handlar om prevention av stress och psykisk ohälsa i olika sammanhang.

I projektet ingår spridningsföreläsningar, metodutbildning och samverkan. Projektet ska genom olika indikatorer mätas och utvärdering av arbetssätt och metoder ska värderas utifrån normkritiska perspektiv och etisk granskning.

Projektet ska följa de 5 fokusområden som finns i överenskommelsen mellan Staten och Sveriges kommuner och lanstingkommun 2016 (ÖK) . Fokusområdena är

1. Främjande och förebyggande insatser
2. Tillgängliga tidiga insatser
3. Enskildas delaktighet och rättigheter
4. Utsatta grupper
5. Ledning, styrning och organisation

För att detta skall vara möjligt behövs det en lokal projektledare i Piteå som tillsammans med processledare, projektledare och utvärderare från landstingets Folkhälsocentrum leder arbetet i Piteå kommun. Allt arbete skall genomföras genom ett aktivt samarbete mellan utbildningsförvaltningen, socialtjänsten och de olika lokala landstingsrepresentanterna. Samt eventuellt andra samverkansaktörer.

Den lokala projektledarens uppgifter blir att göra en kartläggning om vilket stöd som finns i dagsläget. Kartlägga vilka undersökningar som är genomförda och vad resultaten säger. Projektledaren är ansvarig för att göra en projektbeskrivning samt skriftliga uppföljningar som skall redovisas till styr/arbetsgruppen. Hålla i dialogmöten med olika målgrupper och aktörer för att få

fram material till en handlingsplan. Projektledaren ska även vara utbildningssamordnare inom projektet och planera Kick off dagen.

Projektet skall även samstämman med den analys och handlingsplan som skall tas fram utifrån de 5 fokusområden som kommunen fått stimulansmedel för att ta fram.

Projektstyrning/ledning

För att främja att projektet efter 2 år lever vidare och implementeras i våra verksamheter krävs att vi använder de befintliga samverkans forum som finns. Förslaget är att Styrgruppen för samverkan mellan kommun och landsting blir styrgrupp och den lokala operativa arbetsgruppen blir arbetsgrupp som tillsammans med den lokala projektledaren följer arbetet. I styrgruppen finns representanter, bland annat förvaltningschefer från utbildningsförvaltningen och socialtjänsten samt närsjukvårdschef från landstinget. I den lokala operativa arbetsgruppen finns representation från enhetschefer i socialtjänsten, enhetschef i primärvård, chef för elevhälsan, verksamhetschefer från BUP och barnmedicin- och barnhabiliteringen. Styrgruppen bör förslagsvis tillfälligt under 2 års tid utökas med processledare från landstinget och arbetsgruppen med projektledare från landstinget.

Projektledaren från NLL har ett övergripande samordningsansvar för kommuns arbete. Det innebär bland annat samordning kring utvalda metoder, tillhandahålla kompetensutveckling som kommunen behöver för att på bästa sätt arbeta i linje med projektmål, stötta medskapande arbetsprocesser med professionella och målgrupp samt marknadsföra och lyfta projektet både lokalt, regionalt och nationellt. Projektledaren sitter också med i den lokala arbetsgruppen och ger vägledande stöd för arbetsgruppen. Processledaren från NLL ansvarar för att följa hela projektprocessen, finna och presentera välfungerande sätt för konceptualisering av hela arbetsprocessen samt är projektkommunens röst till landstingets styrning och ledningsfunktioner. Till projektet finns också en utvärderare som utvärderar valda delar av projektet, inklusive arbetsprocessen. Samma funktion kommer också att utveckla och presentera ett verktyg för etik – och kvalitetssäkring som stöd för bland annat skolan för att underlätta rätt val av metoder.

Ekonomi

Piteå kommun kommer att gå in i projektet med medel från social investeringsfond, ca 1.5 miljon under 2 år.

Pengarna skall användas till en lokal projektledare på 50 %, konsultkostnader, implementering av evidensbaserade metoder och till en viss del utbildningskostnader. Vissa utbildningskostnader skall samfinansieras tillsammans med landstinget.

NLL har satt av 1 Miljon kronor från ÖK (överenskommelsen mellan Staten och Sveriges kommuner och landsting 2016), psykisk hälsa 2016 för planering och breddning till två kommuner (Piteå och Älvsbyn) Utöver projektstöd går NLL även in och samfinansierar och samplanerar utbildningsinsatser och konferenser samt samordnar dessa med övriga SAM-kommuner för att bidra till minskade kostnader för alla deltagande kommuner. NLL beräknar att från och med januari 2017 gå in med samma summa som Piteå kommun, dvs 1,5 miljoner på två år, under förutsättningar att

förhandsbesked och pengar från ÖK psykisk hälsa (överenskommelsen mellan Staten och Sveriges kommuner och lanstingkommun 2016) erhålls.

Elice Ökvist

Verksamhetschef

Carin Boström

Enhetschef